

Nasš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsako soboto; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 5 K, za pol leta 2 K 50 v. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposlane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Uredništvo in upravnništvo je v Kamniku, kamor naj se izvolijo pošiljati dopisi, naročnina in reklamacije. Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo trisopna petit-vrsta po 14, 12 in 10 v. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Kaj hočemo?

III.

Če posvečamo ta oddelek klerikalizmu še posebej, se ni zgodilo to iz demonstrativnega namena, ampak samo vsled tega, ker poznamo veliko moč in silo tega nasprotnika; mi je ne zasmehujemo, ne obnašamo se oholo proti njej. Klerikalizem je v našem javnem življenju najmočnejši faktor, torej moramo z njim tudi resno računati. Tega utajiti si ne smemo.

Klerikalni se niso bali niti smradu gostilniških sob, niti psovanj in kamnov svojih nasprotnikov, samo da so jih pobili in držali odprto pot svoji stranki. Med tem ko so se naši liberalni umaknili iz strahu pred ljudstvom na svoje gradove ali pa v sobe uredništva svojih listov, so snovali klerikalni shode in društva, in pri tem jim je dobro došlo vsako sredstvo. Delalo se je s prižnice in v spovednici, če niso javni nastopi zagotavljali dovolj uspeha. In da je naša klerikalna skrajno nazadnjaška, reakcionarna, je naravno, če vemo, da je napolnjeval njo vedno le en cilj: neomejena moč duhovščine nad maso in po njej obogatela cerkev in oni, ki ji služijo. Delati se je znala popularno, prilagoditi se razmeram. In da se je spoznala pri tej svoji oportunistični taktiki in politiki tudi na vse podrobnosti, nam spričujejo njeni uspehi. Popolnoma napačno bi bilo zato, kdor bi menil, da je smatrala ona zvezo slovenske liberalne z nemškimi veleposestvom v kranjskem deželnem zboru političnim grehom. Pač ji je došla ta taktična napaka nasprotnikov kakor navlašč v naročje svojih mnogoterih agitacijskih sredstev.

Dunajska pisma.

Uvod. — Praznovanje novega leta — Slovenski kostajnar. — Promenada na koroški cesti. Moda. — Društvo Zvezda.

I.

Malo dobrega, a slabega nam prihaja veliko z Dunaja. Marsikdaj je že preklel na skrivnem naš kmetič to cesarsko prestolico, kjer mu predpišejo davke in postave, ali mesto ima dve posebnosti, zaradi katerih je v čislju tudi pri najpriprostejšem ljudstvu: Dunaj je po svoji velikosti izmed svetovnih mest šesto, na Dunaju pa delajo tudi denar. Tisti pa, ki se pečemo malo več z dnevnimi vprašanji, vemo, da so napravili na Dunaju tudi dolgovi za dobrih dvanajst tisoč milijonov kron.

Če bi hoteli nastaniti ves slovenski narod po vseh petintrideset tisočih hišnih številkah, kar jih ima Dunaj, bi videli, da je ostalo praznih stanovanj še za pol milijona duš. Tako ogromno mesto je torej naša cesarska prestolica!

Kjer pa je zbranih toliko ljudi — ob letošnjem novem letu naj je štelo mesto 1,828.000 duš — je naravno, da se tudi vsak hip kaj prigodi, kar ne more zanimati samo Dunajčana, ampak ves ostali svet.

Razpravljati na dolgo in široko o vsem tem, kar obdaja človeka, bivajočega na Dunaju, ki mu pripisuje pesem deloma po krivici lego ob modrem Dunavu, ni moj namen. Pač pa

Drugi tako ugoden moment, za katerega je znala prijeti o pravem trenutku, da se napravi popularno sledeč toku časa — in baš neznanje tega je vrglo njene nasprotnike ob tla — je demokratizem in splošna in enaka volilna pravica. Postavila se je na skrajno radikalno-demokratično stališče in lahko je umljivo, če si pridobiva s tem tla med ljudstvom in morda celo nekatere somišljenike iz naših boljših krogov, kajti svoj pravi namen zna mojstrsko zakrivati. Ali kaj vidijo klerikalni v splošni in enaki volilni pravici? Socialno pravičnost slovenskemu narodu? Ne; oni hočejo izkoristiti volilno pravico v napoleonsko plebisciternem smislu. Kakor je mislil Napoleon, da mu bo mogoče odločiti izid splošnih volitev po svojih prefektih, kakor je delal nekaj časa tako tudi Bismarek po svojih deželnih svetnikih, tako mislijo uplivati na volitve klerikalci s pomočjo svojih duhovnikov. Njim je splošna volilna pravica le sredstvo, s katerim bi zakrili svojo samovlado in despotizem, ni pa jim do tega, da pride po njej suverenstvo ljudstva do izraza svoje volje, ker vedo, da je suvereno ljudstvo vedno ubilo hierarhijo, duhovsko vlado. Kakor pa sta padla Napoleon in Bismarek prav pod tem, kar sta si vstvarila iz takih sebičnih namenov, tako odbije — in mora odbiti nekoč zadnja ura tudi klerikalizmu na slovenskih tleh. Tistim pa, ki dvomijo o tem, naj navedem le eno zgodovinsko primero: V času ustavopravnih preprirov je premagal Bismarek igraje naprednjake, ko so stali ti na vrhuncu svoje moči. Stal je tedaj Bismarek šele na pričetku svojih političnih dejanj — ko pa je dosegel, kar je hotel, ko je prodrl tudi s socialističnim zakonom,

hočem podati v teh pismih svojim rojakom dunajske dogodke in utise, o katerih menim, da morejo zanimati tudi širšo slovensko publiko. Ne vodijo me pri tem kaki posebni načrti, niti po snovi niti po vzporedbi, kajti tudi človeško življenje poteka pred menoj brez ozira na tisti kako in kaj. Kakor pride, tako je vzamem: z veseljem in hvaležnostjo.

*

Dobrodušnost je značaj Dunajčana. Židane volje, brezskrben in poleg tega radoveden do neverjetnosti. Če se vrača malo ob zakasneli uri iz gostilne domov, bi se ruval iz gole nedolžne razposajenosti celo z mesecem, če pa je slučajno zadel ob te, se ti lepo in — dasi mu je beseda in hoja že precej okorna — dostojno opraviči. Če hočeš poskusiti njih radovednost, ustavi se pred stolpom cerkve, glej proti vrhu, zasmej se dva trikrat, in v istem hipu jih gleda že petero, desetero zvedavo s teboj vred v prazne line.

Skratka, Dunajčan je vesel in lahkoživ — in to v nedolžnem smislu — kakor menda le malokdo na svetu.

V noči od sv. Silvestra na novo leto sem šel, presede v kavarni nekaj ur, skozi sredo mesta domov. Šum in ropot je čuti od daleč. Vmes raztrgani glasovi: zazibljejo se v mokrem zraku in zopet potihnejo. Čim bliže prihajam

ko je menil, da je na vrhuncu, prav tedaj se je okrepila in ga premagala socialistična stranka. Ni videl, da pripravlja z odstranitvijo liberalcev pot socializmu in le-tega postavi v premo nasprotstvo s klerikalizmom — in se bode moral opirati na tega proti prvemu. Popolnoma gotovo je, da ne pride slovenski narod izpod klerikalnega vpliva, dokler mu ni več na življenskem, političnem interesu, kakor na verskem. Kakor bi obsojali n. pr. vsakega odvetnika, ki bi se pečal s politikom zaradi tega, da koristi s tem svojem statusu, prav tako obsojamo tiste duhovnike, ki razširjajo in propovedujejo klerikalizem. Komur je več na svojem statusu kakor na življenju in svobodi slovenskega naroda, tak ni prijatelj, ampak sovražnik svojega ljudstva.

Ali s samo propagando in s podrobnim delom med narodom ne zmagamo klerikalizma. Vsaj trajno ne. Klerikalizem je šele s tistim trenutkom brezpogojno ubit, ko izpremenimo današnje gospodarske razmere našega naroda, kajti političen razvoj zavisi od ekonomskega.

IV.

Obrazloživši vse to nastane vprašanje: kaj torej hočemo? In resnično: mi zahtevamo tako mnogo, da pomenja naš uspeh popoln prepod slovenskega javnega življenja.

Novo gibanje — novo življenje — novo ljudstvo.

Praden pa govorimo поблиže, moramo omenjati še eno: nasprotnik nam je samo ta, ki zanikuje naš program v praktičnem oziru. Različnost mnenja in polemike v teoretskem smislu niso nevarne naši struji, kajti popolnoma mirno lahko priznamo, da prihajamo šele v dobo teo-

cerkvi sv. Štefana, tem bolj narašča šunder. Vpitje, žvižganje, petje, klici, smeh.

„Prositi! Prositi!“ mi kličejo prihajajočemu, Vse si želi srečno novo leto. Brezprimerna razposajenost vlada na trgu. Skupina godcev z godali iz papirja se postavi v krogu okoli na samem stoječe, z veliko pentljo à la Louis quinze okrašene dame in ji piskajo znano angleško popevko v taktu valčka. O my girl . . . Le žal, da je način tega muziciranja tako strahovit. Okolu mladega zakonskega para plešejo gospodje s cilindri na glavi in metljami v rokah do onemoglosti. Drugje vlečejo razposajenci kolone, marširajo v vojaških vrstah, da se jim mora umakniti cela ulica. Veliko smeha vzbujajo gospod, ki je prignal med to veselo družino pujska-ščetinca; ne manj vojaki, ki jih vozijo tovariši po gladkem asfaltu v priročnih samokolnicah, spremljani s huronskim vriščem novoletnih pobratimov. In tako gre naprej: v veselju in brezskrbnosti. Z bridko resnostjo so nastopile prve ure novega leta, na sv. Štefana trgu in Koroški cesti — v sredu Dunaja — pa pozablja veseli Dunajčan resnico: čas beži. Morda pa leži tudi v tem uživanju neka filozofija.

*

„Friše maroni!“ vabi na oglu stoječi kostajnar. Spoštuj ga, kajti tvoj rojak je! V polukrogu ima pred seboj oprazeni kostanj na vrhu

retske programatične debate. Ta pa more naš program edino le spopolniti, potrditi nas v svojem prepričanju, razbistriti naše misli in naše somišljenike. Mi ne predpisujemo teoretski kritiki nobenih mej, kajti ne poznamo nezmotljivosti in ne druge avtoritete nad seboj kakor dejstva in znanost.

*

Kakor je stopila v Evropi vedno očitneje v ospredje narodna borba med Nemci in Slovani, tako prevladuje v svetu gospodarski boj med Anglijo in Nemčijo. Ta je postala edino nevarni konkurent Angliji in pride do vsemoči, ako seže preko Avstrije do Trsta in Adrije ter Carigrada na orient.

S tem vidimo važnost naših pokrajin, a že sam pogled na zemljevid nam kaže, da postane na južnem in vzhodnem delu Evrope slovanski življenjski odločujoč.

Naj se obrnejo torej razmere v Evropi kakor že, nam Slovincem je bodočnost zagotovljena, samo na nas je zdaj, če hočemo — živeti. — —

Ne prikrivamo, da je naš pokret predvsem nacionalnega značaja. Ali ravno zato, ker hočemo dati z narodnostjo ljudstvu užiten kruh mesto trdega kamna, razumevamo pod svojim nacionalizmom sledeče:

Kakor obstoji vsa kultura le na diferenciranju in sledeči integraciji, na razločitvi in tej sledeči spopolnitvi, tako pripomore tudi vsak narod s svojo individualno posebnostjo k svetovni stavbi: V interesu napredka in kulture je svoboden razvoj vsakega naroda, kajti s tem, da se izvede polna diferenciacija po polnem razvoju narodne individualnosti, ne ohrani narod le sebe, ampak služi tudi vsemu človeštvu.

Vsled tega je v političnem oziru naša prva zahteva: popolna narodna samostojnost. Le po narodni avtonomiji se varuje naš narod. Vsako drugo razmerje je škodljivo za nas in sramotilno za one, ki pravijo, da je njih namen, dajati svojim ljudstvom luč prosvete in enakost pred zakoni.

Tudi v višjih krogih so jeli spoznavati, da ni mogoče zatreti nad dvajset milijonov Slovanov v državi. Spoznavajo nevarnost grofovske republike v Galiciji in na Ogrskem, sanje nemških nacionalcev o rimskem cesarstvu in hišne politike raznih Schwarzenbergov na Češkem, ki jo izigravajo proti hišni politiki Habsburžanov. Zato se vračajo k tistim elementom, ki imajo interes na obstoju države; ljudstvo, narodi. Paradoksnost zveni, ali je resnično: mi, ki navidezno najbolj rujemo proti avstrijski državi, smo njeni pravi temelji!

Odločujoči krogi dolgo niso hoteli tega videti. Jele so popuščati spono države. Ali zdaj razmišljajo že tudi sami, če bi morda res ne bila federacija tisto edino sredstvo, ki reši današnjo

pečice, zraven nekaj krompirjev. Včasih tudi jabolka. Rad bi kaj prodal: po vinarju daje kostanj, po dva vinarja oprazen krompir ali jabolko. In celo s sladkorjem ti ga potrese.

„Odkod si fant?“

Veselo te pogleda, zasmeje se mu ves obraz.

„Iz Velikih Lašč.“

„Koliko vas je vseh prišlo iz Kranjske?“

„O, veliko, gospod! Prav veliko. Ob vseh večjih cestah stoje.“

„Vem. Ali po številu?“

„Utegne nas biti do 1600.“

Nato kupiš za groš kostajna, dobiš še dva za nameček, se obrneš — pa že stoji za teboj nekaj radovednežev, ki vlečejo tvojo govorico na uho.

*

Na koroški cesti in koroškem ringu. V nedeljo opoldne. Čas, v katerem se pokaže dunajska gospoda na cesti. Grofi in baroni, komtese in baronese. Tudi igralke in druge dame. Vmes nemški burši v čepicah, oficirji cesarske telesne straže, pa tudi drugi. Židje, tovarnarji. Sami cilindri, z zlatom obšite uniforme, svila in kožuhovina. Jopič, ki velja sam dva tisoč kron: denar, s katerim kupiš na Slovenskem že hišo

krizo v monarhiji ugodno za državo in za vladarsko hišo.

Absurdno pa je, če se boje Nemci za svojo nadvlado in se sklicujejo pri tem na zgodovne pravice. Razsoden človek se more sklicevati le na to, kar je, in ne, kar je nekoč bilo. Kakor hitro bi hoteli vzeti zgodovino za podlago svoji politiki, potem bi morala Avstrija anektirati danes Srbijo, gorenjo Italijo; Poljaki bi morali hiteti na restavriranje svoje kraljevine; Slovenci bi morali prodreti tja gori do Pustriške doline v Tirolah itd. Absurdnost takozvanih zgodovinskih pravic je menda s tem dovolj očitna.

S tem smo se dotaknili vsaj v glavnem nekaterih najvažnejših postulatov, ki jih zahtevamo, izvirajoči od našega razmerja z osrednjo vlado. Govoriti nam je zdaj o naših notranjih reformah.

Splošna volilna pravica in žensko vprašanje.

(Konec.)

Ko je v Franciji leta 1793. proklamiral konvent človeške pravice, so spoznale žene, da so to le nekake predpravice mož in sestavile so v 17 členih pravice žen, ki so jih utemeljevale pred komuno.

„Če ima žena pravico stopiti na šafot, mora imeti tudi pravico stopiti na tribuno.“

In v teh besedah je morda izraženo več, kot vse, kar se je dosedaj pisalo o tem vprašanju. Če sme biti žena obsojena, mora plačevati davke in razne druge pristojbine, z jedno besedo, če je primorana izpolnjevati skoro vse dolžnosti in obveznosti državljana, s kakim pravom se ji sme potem odtegovati njene pravice? Ni li to krivica? Prosti državljani so deležni na dajanju zakonov — ne prostim se jih diktira; torej je ženska pripoznana kot neprosta in celo še tako izobražena, je po zakonu manj vredna kot najnižji in najbolj omejen prosti moški državljan. Res nazoni, ki izvrstno osvetljujejo naše kulturno stanje dvajsetega stoletja.

Ženstvo ima za politiko zelo malo smisla, pravijo protivniki ženskega gibanja, ali to še nič ne dokazuje. Če se ni zanimalo za politiko, dokazuje edino le to, da se sploh ni smelo vmešavati v javno življenje, da ji je že od nekaj odkazano mesto pri ognjišču, katerega mejo ni smela prestopiti, če se ni hotela postaviti v nasprotje s predsodkom družbe. Nadalje pravijo, da je ženstvo zelo dovzetno verskim predsodkom in preveč konservativno. Ali žena je to le, ker ji manjka zadostne izobrazbe. Dajte ji priliko, da se duševno povzdigne in potem se ji to pač ne bo moglo očitati. Sicer je pa ista pri moških z majhno izobrazbo. Ti volijo malokdaj iz prepričanja, nego navadno pod vplivom raznih inspiracij. In to je ravno tista preporna točka, radi

z vrtom. Dame v oblekah, ki so stale še pred kratkem razstavljene v oknih velikih trgovin na Grabnu kot najnovejši modeli. Kroji dostikrat čudovito okusni. Ni čuda, če si naroča tudi angleška kraljica svojo obleko iz dunajskih modnih hiš. In te dobivajo svoje modele zopet iz Pariza, kjer si jih izmišljujejo razni Worthi, Felixi, Paquiniji, ki so postali iz navadnih krojačev že milijonarji.

Na promenado pride tudi neizogibni grof Sternberg, opiraje se na težko, s srebrom okovano palico. Visoka postava, močne brke, nekoliko šepava desna noga. Ker je znan iz poslanske zbornice kot komična oseba, je naravno, da vzbuja tudi tu gotovo veselost. Tam okrog ogla zavije mlad fant s polhovko na glavi: Biti mora slovenski visokošolec. Pa kakor je videti, mu družba na koroški cesti ne ugaja: hipoma se izgubi v stransko ulico.

Tam pred visoko hišo, kjer je gnječa največja, stoji malčik petih šestih let, raztrgan, bled. Mimogredočim nastavlja tresoč se roko: „Prosim, milostni gospod, podarite mi krajcar, doma . . .“ Tam stoji, od bogate gospode nevpogostevan, neopažen. Preziran, kakor sploh vsi reveži, kajti nikdar še nisem čul, da bi razumel bogatin siromaka.

*

katere se boji naša napredna stranka splošne in jednake volilne pravice. Ali to je prazna bojazen. Mogoče, da bi nekaj časa res prevladoval konservativen duh, ali ljudje, ki postanejo prosti, bodo preje spoznali škodljivost konservatizma, kot pa sedaj.

Splošna volilna pravica pripomore proletarijatu do višje kulturne izobrazbe. S tem odpomorejo sami sebi in interesu celokupnosti. To pa pomeni napredek in ne nazadovanje . . . in tako tudi pri ženi.

V trenutku, ko damo njim možu jednake pravice, si bodo tudi bolj sveste svojih dolžnosti in razmerje med možem in ženo se bo vsekakor veliko bolj ublažilo. Podučena žena se gotovo obrne na še bolj poučenega in izkušnega moža. Iz tega sledi, da postane njih razmerje do moža bolj duševno, in ne kot danes, ko je ona možu navadno le sredstvo . . . Vse to bo pa potem velikanskega pomena za vzgojevalni sistem in sploh na vse socialno življenje.

Žena ne potrebuje volilne pravice, saj jo mož zadostno ščiti proti javnim krivicam in napadom . . . je navadni odgovor. Res, da jo varuje, ali le do gotovo meje, t. j. dokler so njih interesi skupni ali pa si vsaj ne nasprotujejo. Sicer pa se bo mož vedno potezal za svoje „pravice“, tudi če so ženi naravnost škodljive. In takih interesov imamo obilno, ki so nam dobri ali ženi so krivični in navadno tudi celemu socialnemu življenju škodljivi. In če ni moža, ki bi jo ščitil? V tem se posebno delavke prizadete. Ravno njim bi morala volilna pravica pomagati. V prvi vrsti bi jo potrebovala, da doseže zvišanje plače, ki znaša navadno le eno tretjino one delaveca. Samo njih popolna politična emancipacija jim omogoči ugodnejše življenje in zabrani krivično izkoriščanje njenih moči po kapitalizmu. Ravno v tem leži to, zakaj da skrbi socialna demokracija za organizacijo delavk in se pogaja za njih pravice. V tovarnah, kjer delata oba spola, je vedno nevarnost, da potegne manjša plača žene za seboj tudi večjo plačo moža.

Politična brezpravnost napravlja torej delavko v primeru z delavcem nedorastlo, to pa zmanjša njeno vrednost kot delavec in kot človek. Ona se ne more braniti proti krivicam in pod tem trpi in to ne le ona, nego tudi on.

Žena nima tistih dolžnosti in obveznosti do države, kot jih ima mož. Strogo vzeto je to sicer res, ali ona ima zato druge, ki jih mož nima in ki odtehtajo vse one, na katerih se mož sklicuje. Pravijo namreč: žena nima vojaške obveznosti. Ali več od polovice mož je tudi nima, torej bi ta polovica ne smela imeti istih pravic, kot jih imajo oni, ki so primorani služiti. In naj se navede še toliko razlogov v prilog temu, vendar žena še s tem ne sme biti zapostavljena. Žena, ki rodi, dela celokupnosti ravno iste usluge, kot mož, ki ščiti s svojim življenjem državo pred

Prijatelji mi pripovedujejo zgodbo o dunajskem slovenskem društvu Zvezda, katerej blagovoli predsedovati znani gospod Pukl, ki ga je obtežila življenska usoda z mnogobrojnimi častnimi naslovi. Tudi pri nemških društvih. In ker prireja Zvezda vsako prvo nedeljo v mesecu svoje zabave, kjer svira v prvič ali v drugič sam znani skladatelj svoj Vega-marš, ali pa obhajajo prvi nastop slovenskega tamburaškega krožka, in kar je podobnih senzacionalnih točk vsikdar zelo bogatega, če tudi včasih nesrečno izbranega vzporeda, in se vrše te prireditve, odkar zahajajo Slovenci na Dunaj in je gospod Pukl predsednik tega društva, točno vsak mesec ob napovedani uri — zato se je izkazal gospod Cankar nehvaležnega, če je glasno protestoval stoletnim tradicijam Zvezde. In tudi pomislil mi, da hrast se omaje in hrib, zvestoba Slovincu ne gane, kajti drugače bi moral vedeti, da so pristaši predsedniškega stolea v Zvezdi neomahljivi. V ostalem pa je obžalovati, da je večina Cankarjevo dobro voljo tako slabo pojnila.

Vzlic temu se obeta, da pride v Zvezdo svež duh.

sovražnikom. In njeno življenje je v času poroda ravno v taki nevarnosti, kot možvo v vojski, če ne še bolj, kajti statistika nam izkazuje, da umre več žen na porodu, kot pa pade mož na bojišču!

Iz tega sledi torej, da ima žena tudi neglede na vojaško obveznost isto pravico zahtevati zase enakost...

Sploh, od katerekoli točke izvajamo pravice žen, vedno pridemo do zaključka, da je nujna potreba popolna premenitev naših socialnih razmer posebno glede stališča obeh spolov.

F. C.

Dr. Ivan Tavčar in polemika.

Prej ali slej mora postati jasno, da tako ne moremo več naprej. Zato nas čakajo v političnem življenju izpremembe.

Spoznavši nevzdržljivost današnjega položaja smo čutili kot svojo dožnost, povspešiti razvoj slovenske politike v tem smislu, da pride svobodna misel do tistega mesta in veljave pri narodu, ki njej edino pristoji. Do sedaj so si namreč tolmačili gotovi krogi naprednost kot obrekovanje in javne žalitve svojih 'nenaprednih' nasprotnikov. Ker sami niso imeli načel, se tudi za načela boriti niso mogli. Kakor so smatrali oni svojo 'napredno' politiko le za svoj osebni interes, tako so videli tudi v klerikalizmu le osebe. Te so preganjali — med tem pa je vzevel klerikalizem med Slovenci, da si lepše in žalostnejše ne moremo misliti.

Na ta način so oskrunili naši liberalni napredno misel in pri tem jim je bila narodnost in svoboda samo lep plašč, ki so ga kazali svojemu narodu ob posebno svečanih prilikah.

In kdo bi se ne dvignil proti temu?

Tako je bil Naš List prvi, ki je javno in dosledno nastopal proti takemu zlorabljenju svobodemiselnosti. Iskal je sodelavcev, in komaj je čutila liberalna njegov prvi uspeh, je postala ljubosumna. Le s tem čutom prešinjeni človek pade do take nerazsodnosti, nepremišljenosti in do takega brutalnega nasilstva, v kakoršnem se je pokazal Slovenski Narod zlasti tekom zadnjega pol leta.

Dr. Ivan Tavčar je odgovorni urednik tega lista. Tudi če piše zanj še tako malo — njega zadene odgovornost za vse žalitve, in najsi so te še tako surove, a so zagledale luč sveta v predalih Slov. Naroda. In obžalovati je tembolj, da je na čelu takega lista mož, ki mu nihče inteligentnosti odrekati ne more in je njegov osebni značaj brez družega vsaj lahko zelo prikupljiv. Grehi pa, ki jih je storil dr. Ivan Tavčar v naši politiki, so tako obsojevanja vredni, tako pogubonosni za vso slovensko javnost in za naš narod, da bi jih moral uvideti naposled tudi on sam, kajti od omikanega človeka lahko zahtevamo, da zna krotiti s svojim duhom vsa druga poželjenja.

Kaj imamo torej pričakovati od strani, kjer se dela po dr. Tavčarjevi volji in povelju, smo znali prav dobro.

Dobro vedoč, da nas vodi v našem boju proti Vam le duh — ne osebne mržnje, ne osebni interesi — ste zapustili Vi polje umskega boja in se udali svojem neukrotljivemu nagnenju k najnižjim živalskim čutom človeka. Na svojo zmago računate s tem, ker veste, da je med nami in Vami neenakost orožja. Mi se bojujemo z duhom, Vi s pestjo; nas ščiti (in Vi veste, kako je to v tem slučaju iluzorno) navadno pravo, Vas poslanska imuniteta. Vendar Vas vprašamo, če niste z nami enega mnenja: da ne odločuje v današnji prosvitljeno dobi več pest, ampak le duh.

Padli ste torej po nas s koli in poleni. Povedali pa smo Vam že enkrat da bi si šteli te Vaše, le v brezmejni ljubosumnosti utemeljene izbruhe celo v svojo čast, da bi nas njih plitvost vsakokrat tako neprijetno ne dirnula. Ali pa si domišljate, da leži v obrekovanju in grdenju kaj duhovitosti?

Toda to bi še ne bilo najhujše, saj ste nas temu že tako privadili, da Vas za stvarno polemiko ne smatramo več zmožne. Resnično pa je obžalovati — in če ste storili to vedoma, meji stvar na nesramnost — da ste pustili bistvo,

predmet popolnoma iz oči in pričeli govoriti o stvareh, ki spadajo vse drugam, samo v politično polemiko ne. Da ste napravili tako diverzijo, ste morali vsaj instinktivno čutiti, da smo in Vas vsakokrat lahko zopet iznova pobijemo, kajti pričeli ste govoriti naenkrat o povsem drugem, kakor da bi spadalo k stvari in bi bilo to argument proti Vašemu nasprotniku!

Mladiči, čivkanje, praznoglava ošabnost, politični vrabci, državni izpiti, neprebavljive fraze, buržoazijski špeh, rdeča kravata, klerikalno okrilje, krvave kolone, politični mesarji, ljubljanska garda, minores gentium — to so torej Vaši argumenti, Vaši dokazi in orožje proti opoziciji! Pri takem načinu polemike bi vsaj eno pomislili: da se morajo sramovati za Vas — drugi! Toliko obzirnosti bi lahko imeli.

Toda, na kak način bi se dalo morda tudi to opravičiti. Zapustiti stvar, themo quaestionis, Vam je znabiti prirojeno zlo. Naravnost brez primera, kot sijajen dokaz Vaše politične značajnosti in poštenosti pa je Vaše obnašanje napram goriškemu odvetniku dr. Henrikumu Tumi. S tem, da je naprosilo uredništvo Našega Lista med drugimi gospodi tudi dr. H. Tumo za sodelovanje, smo pri tem v toliko prizadeti, da preidemo preko vsega vpoudarjanja in dokazov simpatij, ki jih uživa on med našimi izobraženci, preko vsega sklicevanja na edino pozitivne uspehe, ki jih sploh more pokazati tak svobodemiselni slovenski politik in poudarjamo le, a to s svojim najglobejšim prepričanjem: vsaj tako obrekovanje bi mu lahko prihranili.

Ali hočete ironizirati dr. Vladimira Ravniharja zbog tega, ker je kot protikandidat dr. Tavčarja dosegel tako častno večino kot starosta Vseslovenske Sokolske Zveze, ne moremo raziskavati, ker smo tudi mnenja, da nima Sokolstvo pri dnevnih vprašanih politike ničesar opraviti. Prav tako ne moremo vedeti, ali omenjate dr. Robido in Švajgerja (dve izborni moči) le zato, da namigavate tem načinom na morebitno maščevanje po kranjskem deželnem odboru. Da imenujete nekatere prisotne pri onem 'zborovanju' minores gentium, pa morda obžalujete zdaj že tudi sami. Sploh ni onega sestanka nihče skrival, ker do zdaj še ni v navadi, da bi se moralo vpraševati prej kranjske deželne odbornike za dovoljenje, kam sme kdo, kaj sme tam govoriti in misliti. Saj ste vedeli že dosti prej, kakšen sestanek bo v onem ljubljanskem hotelu, in če ne to, pa ste znali vsaj uro potem, kje je bil sestanek in kdo je bil na njem navzoč. Vi pa javljate to stoprav osmi dan v četrt metra dolgi dnevni vesti...

Obrazsvetliti hočemo zdaj še eno stran Vaše polemike:

Ljudstvu hočete vcepiti strah pred opozicijo in bi radi udarili pri tem z enim udarcem tri muhe, ker se še niste mogli odločiti, katera obeta večji uspeh.

Dasi sami temu ne verjamete, vendar nas istovetite z rusko revolucijo, s socialno demokracijo in s klerikalizmom! S tem pa ste tudi troje dokazali: da historičnega razvoja ruske sploh ne poznate; da ne veste, da si nismo stavili kot svojo nalogo, organizirati slovenski industrielni proletariat in da je Vaša trditev, 'da smo mi po večini pripravljene, če bi razmere tako nanesele, z dušo in telesom skočiti v klerikalni tabor', namenoma izmišljena. Da trdimo slednje, nas upravičuje k temu dejstvo, da ste prebrali vsaj nekaj številčk Našega Lista, kajti drugače bi tudi trditi ne mogli, da je njegova razsodnost dostikrat večja od razsodnosti tržaškega dnevnika Edinosti. Zato se nam zdi popolnoma odveč, da bi povdarjali in dokazovali še posebej nepremoštljivi prepadi, ki je med nami in klerikalizmom. —

Ako smo dosegli s tem, da pričnete s stvarno in pošteno polemiko, se je zgodilo več, kakor smo si mogli misliti.

*

Da smo se pečali tako nenavadno obširno z načinom polemik lista, katerega odgovorni urednik je pod poslansko zaščito stoječi dr. Iv. Tavčar, se je zgodilo to v prvi vrsti zaradi tega, da pokažemo svojim somišljenikom reakcionarni duh slovenske liberalne; da pokažemo, kako hoče ona slovensko javnost terorizirati in po

Bismarkovem načinu zatistiti s pestjo usta tistim, ki bi storili zločin v svojem srcu, če bi ne odobraval slovensko liberalno in molčali o tem, kar se v njej godi.

Ker smo rabili večkrat množinske oblike Vi, Vas..., naj pojasnimo, da ne mislimo pod tem ravno vsacega izmed tistih, ki so še ob tej uri hočeš nočeš okrog dr. Tavčarja, kajti še ni dolgo, kar se je izjavil član izvrševalnega odbora slovenske liberalne proti enemu naših sotrudnikov, da hoče interpelirati zaradi pamfletov, ki jih piše Slovenski Narod proti Našemu Listu. Ali je to mož res storil ali ne, nima za nas dalje nobenega pomena.

Hrvatska.

(Strah pred Sokoli.) Vse kaže, da se boji hrvatska vlada Sokolskih društev. Ako le more, ovira njih razvoj. Zdaj se zopet brani potrditi pravila novo osnovanih srbskih sokolskih društev v Banovini.

(Ruskij kružók v Zagrebu.) V Zagrebu snujejo 'ruskij kružók', v katerem se ne bodo učili njegovi člani samo rusčine, ampak tudi drugih slovanskih jezikov.

Bolgarija.

(Carinska zveza s Srbijo.) Sobranje v Sofiji je sprejelo predlog s katerim se ustanavlja carinska unija s Srbijo brez debate in to per acclamationem. Ta pogodba med obema za Avstrijo tako važnima državama je iznenadila prav tako Goluhovskega kakor časopise. Avstrijska vlada ni niti slutila, kaj se pripravlja na Balkanu in vendar ni smatrali unije med Srbijo in Bolgarijo drugače kakor očitno demonstracijo proti Avstro-Ogrski monarhiji. Kot prvi politični uspeh te srbsko-bolgarske zveze smatrajo padec avstrijskega ministra za zunanje zadeve, grofa Goluhovskega, ki bo skoro neizogiben. Njegov naslednik postane najbrž sedanji skupni finančni minister baron Burian, soprog Fejervarijeve hčerke.

Po novi carinski uniji so izdelki, ki jih izdelujejo ali v Srbiji ali Bolgariji, carine prosti v drugi državi. Izjemo delajo le monopoli. — V Srbiji torej tobak, sol, streljiva — v Bolgariji žveplenke — in predmeti, ki so podvrženi užitnini. To pa je uravnati tako, da je v obeh deželah enaka. Napram tihotapstvu je nastopiti z obeh strani kar najstrožje.

Češka.

(Češka socialna demokracija proti nemški.) Na deželni konferenci češke socialne demokracije v Pragi so nastopili češki voditelji kaj ostro proti svojim nemškim tovarišem. Vodstvu nemške socialne demokracije so očitali, da se za Čeha premalo briga in da dá vedno čutiti svojo moč. Sodrugi Jaroš, kot strankarski tajnik, je dejal v svojem poročilu: Prepričan sem, če bi delali naši nemški sodrugi iz Češke in cele Avstrije tako, kakor smo mi Čehi, potem bi bili danes veliko bližje vprašanju o splošni in enaki volilni pravici. (Burno pritrjevanje.) Na dunajskem kongresu strokovnih društev so se nam storile krivice. (Tako je!) Hočemo si dobro zapomniti, da so nam dejali, da nimajo Čehi v Amsterdamu ničesar opraviti. (Tako je!) Sodrugi Nemeč je odgovarjal na nekatera očitanja nemških tovarišev, češ da je češka socialna demokracija postala preveč narodna, šovinistična. Nemeč je dejal: Mi nimamo nobenega povoda, sramovati se, da smo potomeci onih, ki so padli pri Lipanu... Če bi imeli češki sodrugi podobno zgodovino, je gotovo, da bi se ponašali s tem pred celim svetom. V vodstvu nemške socialne demokracije na Dunaju so zbog odločnega nastopa čeških sodrugov precej vznemirjeni. Očitajo jim nepremišljenost in pretiravanje, češ da ne mine konference ne posvetovanja, ne številke praškega socialnodemokratskega dnevnika, 'Pravo Lidu', da bi se tam ne zatrjevalo, da stopajo Čehi na čelu vseh drugih avstrijskih strank in da so dosegli že vse kaj družega, kakor drugi.

Nižjavstrijška.

(Mednarodnost klerikalizma.) Član Luegerjeve klerikalne organizacije, dunajski občinski svetnik Weselsky ni naznanil samo od-

ložitev svojega mandata, ampak tudi izstop iz klerikalne stranke sploh. Wesselsky je bil eden duševno najvišje stoječih pristašev Luegerja, citiral je v dunajskem občinskem svetu včasih celo Marksa, zdaj pa je poslal Luegerju pismo, v katerem pravi med drugim: „V zadnjih časih velikih demonstracij za volilno reformo in katoliškega shoda stopajo v ospredje vedno jasneje one smeri, ki so potegnile danes že dejanski vsa volilna mesta nase: domovini in ljudstvom tuja socialna demokracija in ne manj domovini in ljudstvom tuji klerikalizem. Od teh dveh organizacij je ena prav tako oddaljena svobodi, enakosti in bratstvu, kakor druga od pravega krščanstva“... Med čitanjem tega pisma je prišlo večkrat do medklicev in veselosti.

Moravska.

(Deželni zbor.) Vlada je sklicala moravski deželni zbor na minuli torek in sicer le za toliko časa, da odobri deželni proračun za tekoče leto. Vsaj v obče se tako sodi.

Galicija.

(Nova vsepoljska stranka.) V Lvovu se je konstituirala poljska nacionalna-demokratska stranka, katere načelnik je postal prof. dr. Glombinski. Stranka je objavila svoj program v svojem organu Slovo Poljskie. Glavna točka programa te stranke — ki ima mnogo vodilnih misli, o katerih je pisal ponovno že tudi Naš List — je edinstvo poljskega naroda na podlagi politične osamosvojitve. Le na ta način ima poljski narod zagotovljeno svojo bodočnost, le tako se more rešiti tujega, predvsem nemškega vpliva. O programu in o delu te nove stranke hočemo poročati kmalu obširneje.

Rusija.

(K položaju.) Policija in vojaštvo postaja vladar situacije. Gibanje revolucionarjev je vsaj na videz zadušeno in vse ima največje upanje v dumo, ki se kmalu sestane. Vladni časopisi zelo obsojajo liberalno in demokratsko stranko, ker ni podpirala Viteja, ampak je šla rajši z revolucionarji. V Peterburgu je le malo vojaštva, ker je poslala vlada skoro vse polke na meje.

(Vojaki v Mandžuriji.) Poročila iz Vladivostoka silijo vlado, da odpokliče čim prej vse vojaštvo iz daljnega Vzhoda, ker vlada armado zelo nemiren duh. Vojaštvo se hoče javno puntati in s silo doseči uresničenje svojih zahtev.

(Na carskem dvoru.) Nekateri angleški listi so vedeli vse mogoče o histeričnih napadih, katerim naj je podvržen car v zadnjem času, odkar pokajo po Rusiji puške revolucionarjev. Te njih vesti so se izkazale kot povsem pretirane. Istina je le, da je car nekoliko bolehen, prav toliko, kolikor je bil pred letom. Zaupanja nima car pravega v Viteja, in ga tudi še nikdar imel ni, saj je znano, da ga je imenoval le prisiljen ruskim pooblaščenecem za sklepanje miru z Japonci. Da se je odločil car za Viteja tudi po miru in izdelal pod njegovim odločnim nastopom svoj zadnji manifest, je pripisovati le dejstvu, da pozna car ugled, ki ga ima Vite pri tujih vladarjih in državnikih. Vendar, kakor vse kaže, tudi Vite ni po vsem kos svoji nalogi. Na carja imata vedno večji vpliv reakcionarja Trepov in Durnovo. Slednji je minister za notranje zadeve.

Nemška.

(100.000 naročnikov.) Organ nemške socialne demokracije v rajhu, Vorwärts, naznanja v posebni slavnostni številki, da je narastlo število naročnikov na 100.000. List ima zaznamenovati svoje rojstvo v letu 1865., seveda je imel tedaj drug naslov. Lista njegovih abonentov je kazala tako: 1869. l. 5000 naročnikov; 1876. l. 13.000; 1900. l. 56.000; 1904. l. 80.000; 1900. l. 88.000 in zdaj v novem letu 100.000.

Anglija.

(Razpust parlamenta.) Angleški kralj je podpisal v kronskega svetu proklamacijo, s katero je razpuščena poslanska zbornica. Istočasno so prejeli načelniki volilnih okrožij nalog, pripraviti vse kar treba za nove volitve, ki se vrše koncem januarja. V minulem zasedanju so imeli večino konservativci, in sicer so šteli 104 pri-

staše. Tekom zasedanja (od l. 1900. do 1906.) pa so izgubili celih 65 članov, tako da je prišla na površje liberalna stranka, ki dobi prav gotovo tudi pri volitvah večino, ker je za njeno zmago položaj zelo ugoden. Svoje kandidate postavi tudi delavska t. j. socialno-demokratska stranka in sicer petdesetero po številu. Od teh jih ima četvorico zagotovljenih, 12 — 15 jih upa vzlic naporom nasprotnikov še priboriti, tako da bo imela delavska stranka v bodoči zbornici — ako se ji uresničijo njeni upi — približno 20 mož.

Francija.

(Ločitev cerkve od države.) Papež naj je izjavil, da noče nasprotovati novemu zakonu o ločitvi cerkve od države, ako ne bo žaljena z njim njegova avtoriteta in ne bo imel za posledico cerkvenega razkola. Kakor poročajo še dalje iz Rima, bo razdeljena v bodoče Francija v večje cerkvene pokrajine, kateri bo načeloval po en škof. Župnike bo predlagal za svojo škofijo vsakokratni škof in sicer bo moral predložiti papežu troje imen. Ker je razpustila vlada razne cerkvene družbe in kongregacije, išče zdaj v samem Parizu šest tisoč bivših sester iz samostanov službe bodisi kot učiteljice, vzgojiteljice, gospodarice ali sobarice.

(Volitev v senat.) Minule dni so imeli v Franciji volitve za senat, in sicer je bilo zasedsti 102 mesti. Izid volitev je sledeči: 27 republikancev, 26 radikalcev, 14 socialistov-radikalcev, 2 socialista, 6 nacionalistov, 16 reakcionarcev in 11 progresistov.

(Prebivalstvo se rapidno manjša.) Število prebivalstva v Franciji zaostaja daleč za naraščanjem drugih držav. Pred petdesetimi leti sta imeli Francija in Nemčija enako število prebivalstva, t. j. 35 milijonov duš. Danes pa ima Nemčija 60 milijonov duš, a Francija jedva 39 milijonov. Na Angleškem je število naraščaja na leto desetkrat večje, kakor v Franciji. Medtem ko pride na Nemškem na 100 zakonov 44 otrok, jih pride v Franciji 27. Vsi poskusi francoske vlade v dosegu večje plodovitosti svojih državljanov so bili do zdaj brezuspešni, in le malo je upanja, da bi se dalo pomanjkanju naraščaja na kak način odpomoči. Če gre tako naprej, bo imela Nemčija v letu 1945. ravno dvakrat toliko prebivalcev, kakor njeni sosed, francoska republika!

Štajersko.

Ali je izhod? Kdo je kriv?

Občinski zastop v sv. Martinu pri Vurbergu je poslal okrajnemu šolskemu svetu v Maribor prošnjo, napisano seve v nemščini, v kateri kar mrgoli napak, da naj se uvede na ondotno šolo več nemškega pouka, češ da pridejo v to vas vsako leto nemški trgovci s sadjem... Da je Slovincem samim še premalo ponemčevanja, je na vsak način obžalovati, ali ljudstvo samo ni tega krivo! Krivda pade tudi na naše politične voditelje, ki vidijo v politiki vse drugo, samo dela ne. Živeči ob meji močnejšega naroda, znanega po svoji brezobzirnosti, bi morali stati v naši bojni vrsti vsi, ki občutijo jarem, ki ga polagajo naši sosedje in vlada našemu narodu vedno globokeje na vrat. Vsak intelektualnejši bi se moral postaviti v boj proti politični in narodni malomarnosti, ki jo opažamo tako mnogokrat pri štajerskih Slovincih, a to je mogoče le s takozvanim podrobnim delom med ljudstvom. Vsi oni, katerim je bila usoda tako mila, da so se mogli posvetiti učenju in so črpali iz bogatih knjig nevenljive zaklade vede in znanosti, bi morali ponesti svoje znanje med narod. Ker štejejo tudi politiko med znanosti, razumevamo torej pod „podrobnim delom“ sistematično poučevanje našega naroda o vsakdanjih političnih vprašanjih. Ker pa je gotovo, da bi moralo biti tako delo osnovano po enotnem načrtu (če hočemo računati na resnične uspehe), čutimo nehote vedno očitneje potrebe po velikem političnem društvu, ki bi ne bilo veliko samo po številu svojih članov, ampak tudi po svojem delu. Tako društvo bi moralo izdelati podroben načrt, kako vzgojiti ljudstvo, da more slediti svojim voditeljem v političnem boju. Ali tudi samo tak načrt ni še tisto vse

odrešujoče sredstvo. Treba je dobiti moči, ki so zmožne in pripravljene, ponesti med svoj narod nov evangelij svobode. In če ni takih moči na razpolago, je treba vzgojiti najprej te.

Le tedaj, če smo pripravili tla med narodom na tak način, računa lahko naša politika na uspeh. In potem je gotovo, da se med nami tudi tako žalostni slučaj — ki pa niso osamljeni! — več ne prigode! Da je prosila nekdanja slovenska občina, naj se pritisne nad njeno deco vijak ponemčevanja globokeje, bo tako našim potomcem samo še neverjetna pravljica. S.

Potovalna knjižnica za obmejne Slovence na Štajerskem. Podjetje je eminentne važnosti za ohranitev in okrepitev slovenskega narodnega življa. „Domovina“, „Slov. Gospodar“, „Naš dom“, posebno pa knjiga Ante Bega „Slovensko-nemška meja na Štajerskem“ mora odpreti oči vsakemu rodoljubu, v kaki nevarnosti se nahajajo obmejni Slovinci. Da se uresniči ustanovitev potovalne knjižnice, ima odbor dobro voljo, nima pa zadostnih sredstev. Prosimo toraj vse čitatelje tega lista in vse Slovence, naj po svojih močeh podpirajo to potrebno akcijo s knjigami in denarnimi prispevki. Mnogo knjig leži v omarah in zabojih uradnikov, profesorjev, duhovnikov itd., ki jih ne bodo nikdar čitali. Pošljite jih obmejnim Slovincem, in postale bodo narodni kapital, ki bo v kratkem prinašal obilnih obresti...! Zaupniki za poslovanje knjižnice so že v mnogih krajih prideleni. Darila in knjige se naj blagovolijo pošiljati na naslov: Jožef Krajnc, kaplan, Sv. Peter niže Maribora. — Ker se ne meni nihče drug za ljudske knjižnice ob slovensko-nemški meji, je pričela z delom kršćansko-socialna zveza!

Iz Gornjega grada. Najstarejše gornjegrajsko društvo je Narodna Čitalnica. Ustanovila se je l. 1880. dne 1. maja. V petindvajsetletni dobi svojega obstanka je marsikaj doživela, lepe dneve napredka, veselje in zabav, pa tudi žalostne pojave nasprotovanja in nazadnjaštva. Sedaj stoji zopet na boljših nogah in je upati, da bo tako še v zanaprej vedno bolj in bolj napredovala in se razvezovala. Dne 5. t. m. se je vršil letni redni občni zbor. Predsednik g. Jos. Krajnc st. je otvoril občni zbor s pozdravom in konstatiral sklepčnost, nakar je tajnik poročal o društvenem delovanju v letu 1905 in o petindvajsetletni dobi obstanka. Blagajna kaže za minulo leto nekaj preostanka. Na predlog gosp. Kocbeka se je soglasno z odobravanjem izvolil g. Josip Krajnc star., veleposestnik v Gornjem gradu, častnim članom v priznanje njegovih zaslug za Čitalnico. Vrli mož je bil od početka Čitalnice njen odbornik in se je vedno žrtvoval v blagor društva. Več let je tudi predsedoval društvu. Bili so časi, ko je bila Čitalnica že na propadu, a g. Krajnc je rekel: „ne, in če sam vzdržujem Čitalnico, ona mora ostati, ona ne sme propasti“. Eneržija je zmagala. Zato je pa tudi občni zbor podelil največjo čast, katero sploh more kako društvo svojemu članu dati: častno članstvo. Do solz ginjen se je zahvalil g. Kranjc za podeljeno mu čast in rekel: „dokler bom jaz živel, bodem vedno rad podpiral Čitalnico in storil za to društvo vse, kar bo v moji moči.“ — Račun za l. 1905 kaže preostanka 28 K 23 v. Volitev novega odbora: Dosedanji predsednik g. Krajnc star. se zahvali za izkazano zaupanje, da so ga člani skozi več let volili predsednikom ter predlaga, naj se izvoli predsednikom mlajša moč. Sam predlaga za to mesto g. Drukarja. Ker se nikakor ne da več nagovoriti za predsednika, izvoli se odbor sledeče: predsednikom g. Drukar, c. kr. notar; podpredsednikom g. Krajnc l. st., veleposest.; blagajnikom g. Fr. Kocbek, nadučitelj; tajnikom g. Ig. Šijánec, učitelj; odbornikom g. F. Perné, posestnik, g. Fr. Šarb, trgovec, g. R. Vivod, c. kr. davčni kontrolor, vsi v Gornjem gradu. Namestnika sta g. Iv. Kelec, nadučitelj v Noviščtu in g. Fran. Podbrežnik, tajnik okr. odbora in obč. tajnik v Bočni. — Določili so se še časniki, ki se naročijo za l. 1906 in se je razgovarjalo o nadaljnem delovanju. Čitalnica v Gornjem gradu ima svojo bralno sobo v novem posojilnišnem poslopju, kamor imajo pristop udje

in upeljani gosti. Na razpolago so razni časniki in novoustanovljena knjižnica. Kdor želi pristopiti kot član, naj se javi g. blagajniku.

Naši čebelarji se udeležijo letos čebelarstva razstave v Ljubnem na Gorenje Štajerskem. Slovenski oddelek pripravi znani naš čebelar Jurančič.

Mezirje. To nedeljo 14. januarja priredi Narodna čitalnica v Mozirju veselico s petjem in plesom. Na občnem zboru, ki se je vršil malo pred novim letom, je bil izvoljen predsednikom Rudolf Pevec, v ostali odbor pa sledeči: Srečko Tribuč, Rado Tušak, I. Klemenak, Fr. Apat in Iv. Vajt. Društvo je naročeno na šest političnih listov, med temi tudi na Naš List, na Oso, Kmetovalca in Učiteljskega tovariša, dalje na vse tri leposlovne slovenske liste in je član obeh slovenskih književnih društev: Matice in družbe sv. Mohorja.

Učiteljsko društvo za gornjegrajski okraj si je izvolilo za leto 1906. sledeči odbor: Predsednik g. I. Kele, nadučitelj v Novištifti; namestnik g. F. Kobek, nadučitelj v Gornjem gradu; blagajnik g. P. Wudler, nadučitelj na Ljubnem; tajnik g. I. Šijanec, učitelj v Gornjem gradu; odbornika g. I. Klemenčič, nadučitelj na Rečici in g. J. Terčak, nadučitelj v Ksaveriju. Prihodnje zborovanje bo 18. marca na Rečici, če ne bode prej kaj važnega.

Rokodelska zadruga v Gornjem gradu je dne 7. t. m. imela svoj občni zbor. Načelnikom je bil izvoljen g. Volovšek, kolarski mojster.

Nova železnica. Kakor mogoče kmalu prično graditi zvezno železnico z Rogatec in Krapino. Tako bo zezan Rogatec na obe strani: z južno in ogrsko državno železnico. Rogaska voda ima v sebi obilo alkal. salin. kisline in je vsled tega povsodi zelo čislana.

Koroško.

K petindvajsetletnici Mira.

Letos je nastopil naš Mir svoje petindvajseto leto. Kdor pozna razmere pri nas, nam rad pritrdi, da je storil list v tem času mnogo dobrega, pa tudi slabega vmes. Mir je stal na braniku naših narodnih pravic, bodril ljudstvo k zavednosti, kolikor je pač mogel in znal. S tem, da se je le premnogokrat oklepal na ozkosrčen način nekako posebno „katoliškega“ stališča, pa je odbil od sebe marsikoga, ki bi mu posvečal drugače večjo pozornost. Povdarjaje namreč tako mišljenje, je dal mnogokaterim misliti, da ni družega, kakor glasilo tiste klerikalne struje, ki je za naše sosednje Kranjce postala pravo gorje. In samo vsled tega se je zgodilo, da so ostali listu zvesti le še duhovniki. Andrej Einspielerjev program iz leta 1848: „vsakemu svoje in vse za Boga, cesarja in domovino“ ni morda zastarel vsled obilnih let, ki jih že šteje, ampak vsled svojih misli. Davno je že jasno postalo, da je vera le vprašanje čuvstvovanja, le zasebna stvar vsakega posameznika in da nima ona z javnimi političnimi vprašanji ničesar opraviti. Vera v politiko se pravi v prenešenem pomenu: pest na oko. Do tega prepričanja so prišli danes že vsi svobodoljubni politiki, kajti spoznali so, da odloča v političnem življenju le to, kar kdo misli o vsakdanjih vprašanjih in ne to, kar čuti v svojem srcu o Bogu in svetnikih. Duhovnik ima isto pravico, izraziti svoje politično mišljenje kakor vsak državljani, ali v ta namen naj mu ne služi niti cerkev niti izvencerkvena opravila. Stopi naj na govorniški oder, kjer mu oporeka lahko vsakdo, če je treba, in ne govoriti z mest, kjer ga ni mogoče kritikovati.

Vendar povdarjajo naši voditelji — in ta poudarek je mnogokrat prav jasno natisnjen v Miru — da jim je pri njihovem javnem delovanju prej mar vera, kakor narodnost.

Nam se zdi, da je za Slovence prvo in važnejše vprašanje, kako ohraniti svojo narodnost, kajti saj smo tudi kot Nemci lahko dobri katoličani. S tem stopa vedno močnejše v ospredje mednarodnost klerikalizma.

Mir je sicer zastopal celih 25 let te misli, vendar upajmo, da izprevidi tudi on, da nas pelje taka politika do gotove pogibelji v narod-

nem oziru. Njena posledica je le bratomorni boj, kakor ga vidimo na Kranjskem in o katerem je pisal Mir že pred dvanajstimi leti, da se je prav zbog tega zameril nekaterim kranjskim rodoljubom, ker je obžaloval bratomorno vojsko med kranjskimi Slovenci in priporočal slogo. In dalje pravi: Mi potrebujemo nujne pomoči, naši bratje nas pa dostikrat ne slišijo, ker se jim zde druge zadeve nujnejše. Dostikrat se nam zdi, da bi Slovenci v središču svojim bratom na mejah lahko več pomoči pošiljali, ako bi ne trosili svojih moči v medsebojnih bojih in prepirih.

Ta poteza je ena najlepših, kar jih opazimo v koroški politiki: čut po medsebojni vzajemnosti, in zaradi tega delajo še vedno nova upanja. Tudi v gospodarskem oziru, kar se tiče lokalnih potreb, je storil Mir, kolikor je bilo pač v njegovi moči.

Gotovo pa ima Mir izmed vseh slovenskih listov v pravnem oziru najtežje stališče, kajti razmere so pri nas prišle že tako daleč, da ne pripoznajo našemu jeziku prayne veljave. Vsled tega tudi ljuto preganjanje vsega tega, kar je v zvezi z bojem za narodne pravice, in tu pride seve v prvi vrsti v poštev ravno Mir, kot najmočnejša narodna postojanka Slovencev na Koroškem.

Mirov tekmeec. Kakor vse kaže, ima Mir v Našem Domu hudega tekmeca! Že stari naročniki mu odpovedujejo zvestobo, češ, Naš Dom je za tri krone cenejši. Ako gre to naprej, se zna prigraditi, da izpodrine Naš Dom Mir v nekaterih letih tako, da bo moral prenehati celovški tednik z izhajanjem. Že zdaj pride blizu 1800 izvodov Našega Doma vsakokrat čez mejo.

Nemci gibljejo. Koroški Nemci so si ustanovili svoj dnevnik, ki izhaja v Celoveu. Nekateri mu prorokujejo sicer bližnjo smrt, vendar so drugi zopet mnenja, da hočejo izdajati koroški nemški krščanski socialisti svoj dnevnik vsaj toliko časa, da se vrše prihodnje državnozbornske volitve. List je pisan v klerikalnem in nemškem nacionalnem duhu. To stoji, in tudi če Kärntner Tagblatt to dejstvo še tako taji.

Primorsko.

Nova proga v Trst.

Bližamo se trenutku, ko bo položen zadnji tir na progi Bohinjske železnice in bo izgotovljena s tem nova zveza Trsta z notranje-avstrijskimi pokrajinami. Celih 33 let so izdelovali načrte o tem novem projektu druge železnične zveze s Trstom: govorile so peticije in resolucije, državniki in vojaške oblasti, strokovna društva in deželni zbori, trgi in mesta, tehniki in juristi — in vendar ni mogoče reči, da je nova proga najboljša izbrana. Izdelali so sicer nekaj nad 20 popolnih načrtov, slednjič se je odločilo Koerberjevo ministerstvo leta 1900. za projekt, ki ga imamo pred seboj. In za našo politično situacijo je značilno, da je dobil Koerber zbornico za ta predlog le z znanima predlogama za kanala, ki naj vežeta Donavo-Vltavo-Savo in Donavo-Odro-Labo.

S tem je bila odločena novi železnici pot skozi Gaštajn, Karavanke, Bohinj in Sočino dolino preko Gorice in Opčine do Trsta.

Vlada je vedno povdarjala, da hoče to progo edino zaradi povzdige mednarodnega prometa skozi Trst in zaradi zblizanja naših notranjih dežel morju. Pred vsem je prišla torej edina večja avstrijska luka — Trst — v poštev ki je zaostala v svojem razvoju. Dvigniti to, je bil namen vlade.

Danes obvladujejo pretežni del srednje Evrope, zlasti pa Švico, jugozapadno Nemčijo, Bavarsko in naše Sudetske pokrajine vsled svojih prometnih zvez na suhem in kot izhodišče prekmorskih zvez bodisi z orientom ali zahodno poluto Benetke, Genua in Hamburg. Z novo železnico pa naj bo odzvet tem trem tako važnim lukam promet iz prej imenovanih dežel na korist Trstu. V ta namen so pričeli tudi tržaško luko razširjati, dasi je odločala pri tem najnesrečnejša roka.

Za novo progo so bili nekateri načrti napravljeni tako, da bi šla železnica skozi Predel.

Po tem projektu bi bilo prodreti samo tega, tako pa so morali delati predore skozi Karavanke in Julijske Alpe. Ti se raztezajo med dolžino 1090 m do 8520 m, in sicer jih je sedmero po številu. Nadmorska višina tunelov znaša na severu 1690 m in na jugu 1102 m.

Da niso zidali predelske proge, ki bi tekla po dolini reke Soče, v najkrasnejših a od železnice v Avstriji najbolj oddaljenih planinskih pokrajinah (Bovec je n. pr. oddaljen od Trbiža 31 km, od sv. Lucije 41 km), je največ vzrok vojno ministerstvo, ki o tem načrtu vsled bližnjih italijanskih mej niti slišati ni hotelo. Vendar pa stoji sledeče: tudi današnja proga ni radikalna t. j. ne teče navpik na italijansko mejo in je vsled tega v stratežnem oziru zelo malo pomembna. Pač pa se je porabilo za njo, in to prav iz vojaških ozirrov na pritisk vojnega ministra tako ogromno denarja, da je postal celo železnični minister žrtev tega silnega prekoračenja dovoljenega proračuna. Železnica pa je vzlic neizmernim izdatkom enotirna.

Z novo zvezo s Trstom hoče avstrijska vlada tudi to mesto tem ožje zvezati na-se v političnem in gospodarskem oziru. Ali se ji posreči ali ne, nas prepriča bližnja bodočnost. Trst se zdi vladi vedno nevaren, čeravno ima že od leta 1819. sèm častni naslov „najzvestejše mesto“ in se je kot tak izkazal tudi leta 1848., tako, da so Benečani kar kipeli jeze in sovraštva do svojega „krivopriseznega in nevrednega posestrimskega mesta“. Trst ni zadostil nadam, ki jih je stavila nekoč avstrijska vlada vânj, tedaj namreč, ko je bil prekopan Sueški prekop, ko so otvorili pri nas nove pomorske proge i t. d. Tudi industrije ni imelo mesto pred 15 leti — razen ladjedelnic Lloyda, Stabilimenta Tecnica v Sv. Roku, eksportnega mlina, nekaterih večjih in manjših pivovarn, nekaj tovarn za konzerve in makaroni — nobene. Z zakonom od 8. januarja 1891 pa je dovolila vlada za industrialna podjetja na tržaškem ozemlju posebne olajšave bodisi z oproščanjem davkov ali podobnih pristojbin. S tem je znatno olajšala ustanavljanje industrijalnih podjetij. In res so se dvigale te kakor gobe po dežju. Kar zapored so vstajale tovarne za čiščenje petroleja, za ruženje riža, za rastlinska olja, dalje elektrotehnična in metalurgična podjetja, tovarna za izdelovanje linoleja, velik plavž, ladjedelnica sv. Marka itd. S tem je bil podan temelj industriji v Trstu, in dasi je bil imenovani zakonik pravomočen le do leta 1901., vendar so ustanovili še potem tu veliko predilnico za juto in mlin za riž.

In tudi to mlado industrijo hoče povzdigniti vlada z novo zvezo s Trstom. Obžalovati je le, da ni niti eno imenovanih podjetij v slovenskih rokah. Slovenske politike fiasko ni nikjer več tako sijajno dokazan, kakor ravno v našem Trstu. Od nove prometne zveze imajo zato največ koristi pruski Nemci, ki so danes gospodarji in lastniki velike industrije v Trstu. In tudi v avstrijskem trgovskem ministerstvu je znano, da jih je podpirala pri tem nemška pruska vlada kakor je le mogla, ker rabi za svojo svetovno politiko naš Trst.

Od nove železnice, ki jo je speljala vlada z utratkom milijonov in milijonov — ki so padli po največ v žep tujih, izvenavstrijskih podjetnikov — imamo torej Slovenci, dasi križa naše najlepše pokrajine, našo Švico, malo pričakovati. Pač bo povišan osebni promet, romantika naših dežel zaslovi po svetu kot eden največjih krasov v Evropi, letovišča se dvignejo med nami, tujei ostanejo v naših planinskih pokrajinah tekom letnih mesecev, puste nam nekaj denarja, ali v gospodarskem oziru glede na svetovno trgovino nima za nas pomena, ker nam ni ustvarila slovenska politika svoje industrije. Tovorni vozovi pač drdrajo skozi naše dežele, ali to blago bo nemško. Morda postane nova železnica v gotovem oziru celo usodepolna za del našega naroda. Kajti že danes čitamo v nemških knjigah in časopisih, da bo odprla nova železnica tudi nemški kulturi novo polje, kjer računa lahko na velike pridobitve. „Slovenski gostilničar in kmet se brž spomnita na svoje znanje nemškega jezika in odičila bosta svojo domačijo s potrebno kulturo v sprejem poletnih

gostov. Nekultiviranega pa še vzlic temu toliko ostane, da se bo moral kak hiperkultivirani nad tem glasno čuditi, kajti slovenski kmet je še okornejši od svojega nemškega tovariša in letovišča na slovenskih tleh obetajo prav vsled tega še dolgo ohraniti svoj primitivni značaj.“

Z novo železnico smo dobili Slovenci nevarno sredstvo za raznaroditev svojih planin. Morda je ona prvi zob v znanem kolesu nemškega „Drang nach Osten“.

L.

Novi policijski ravnatelj v Trstu. Mesto policijskega ravnatelja v Trstu smatrajo kot eno najodgovornejših služb v cesarstvu. Istrijan Busich, ki je prišel v Trst kot konceptni uradnik, je zasedel prav kmalu to mesto, dobil nenavadno hitro naslov dvornega svetnika in postal v svoji službi tak fanatik, da je sedel noč in dan pri telefonu. Vsled tega je obolel in je moral vsled zdravniške odredbe dvakrat v Kairo v Egiptu. Svoje mreže je imel povsodi razpete, seveda pa se je posluževal tu včasih uprav nedopustnih sredstev. Kdo mu je hotel biti vohun, mu je bilo vseeno; zaslišati zaprte ob polnoči ali kasneje, je bilo pri njem v navadi. Zato so se tožbe proti njemu vedno množile; resnici na ljubo pa moramo povedati, da si je nakopal Busich vsled svoje pedanterije in brezobzirnosti mnogo sovražnikov. Vsled tega je bil zdaj, komaj v prvi moški dobi, odstavljen in je prišel na njegovo mesto bivši okrajni glavar iz Voloske-Opatije dr. Manussi. Z novim možem pa prorokujejo tudi nov duh, ki naj zavlada pri tržaški policiji.

Vodna sila Soče. Vse premalo opozarjajo merodajni krogi na izrabljenje bogatih vodnih zakladov, ki jih imamo v svoji domači zemlji. Teh moči ne porablja domačin, pač pa tujei za svoja velika podjetja. Samo vodna moč Soče med Kobaridom in Bovecem je tako velika, da so jo hoteli porabiti podjetniki Bohinjske železnice za proizvodnjo elektrike. Soča bi dala na tej kratki poti ob padcu 140 m in pri najnižjem vodnem stanju na sekundo 13 kubičnih metrov vode, kar bi se reklo, speljano na turbine, 14.000 konjskih sil. In ta silna moč leži tam kakor mrtev kapital.

Corrigendum. Zadnje poročilo zaradi dr. Staniča in dr. Voduška je popraviti v toliko, da ni prišel slednji na mesto dr. Staniča, pač je vstopil za nekaj mesecev v pisarno dr. Matej Pretnerja na Vii Nuovi.

Dr. H. Tuma piše:

Velecenjeni gospod urednik!

Povabili ste me za sodelovanje v Vašem listu in me s tem spravili v največjo zadrego. Vašega lista nisem sprva čital, ker sem smatral, da je namenjen le krajevnim razmeram v kamniškem okraju. Še-le čez poletje sem postal po nekaterih člankih pozoren in prepričan sem se, da stremite pošteno in delate vztrajno. S tem tvorite izjemo med našimi političnimi listi, kjer vlada le strupena osebnost, brezprogramnost ali pa dogmatika in programatika. Naše časopisje zastuplja javno mnenje in terorizuje vsakogar, ki ima namen nastopiti stvarno.

Dasi odločujoče osebe v naši slovenski politiki poznam in sem vedel, da mi preti blatenje in obrekovanje po različnih glasilih, sem čutil v sebi dolžnost za svojo osebo nastopiti neodvisno in ustanoviti nov list. Prepričan sem se, da mi ne kaže drugo, ako hočem svoj načrt izvesti, nego žrtvovati vse, kar imam, za ustanovitev lista in tiskarne v Trstu, od koder je sploh mogoče urejevati večji list in s katerim bi se dalo uplovati posebno na razvoj trgovine in obrti po Slovenskem.

Znano Vam je, na kak podel način me je napadel list, ki zastopa svobodomiselne ideje, ki je pod uredništvom moža, na katerega so se upirali pred leti pogledi celega naroda z zapanjem.

Nisem opustil svojega načrta radi takega napada, kakoršnega sem moral po razmerah in osebah pričakovati. Ovirala me je nekoliko bolezen, nekoliko pa me je silil položaj, da počakam. Prav sem storil. Prišel je shod narodno-

radikalnega dijaštva, ustanovitev ljudske stranke, napoved revizije narodno-naprednega programa: vse momenti, ki naravnost zahtevajo, da sam za svojo osebo ničesar ne storim — za sedaj.

Iz zanimanja za Vaš list bi bil kaj malega poročal iz naše kronovine. No, tudi tega nisem hotel storiti, ker sem že naprej vedel, kako očitanje me čaka za vsak potezljaj, katerega bi storil za Vaš list. Dal bi tudi preveč gradiva nekaterim listom, ki žive le o neplodni polemiki. Ta polemika bi utegnila le odvajati misli, katere izraža Vaš list. Ako sem torej odklonil vsako sodelovanje, storil sem to vsled tega, ker nisem hotel škoditi Vašemu listu in — Vam.

Po sestanku dne 26. decembra 1905, na Vaše prijazno vabilo, pa vendar čutim potrebo, da pišem javno te vrstice in da Vas obenem prosim, da mi potrdite: da do danes nisem bil z Vašim listom v najmanjši dotiki, da sem tudi odklanjal vsak nasvet in posvet. Od danes naprej pa bom skušal ustreči Vaši želji z izrecnim pristavkom, da vse, kar napišem, tudi podpišem in da izven dopisov tudi ne bom uposegal na pisavo ali urejevanje Vašega lista. Ni to moja naloga tu v Gorici, dokler se gre v prvi vrsti za sanacijo razmer na Kranjskem. Je to dolžnost in stvar ljubljanske inteligence. Ako se ta krepko zavzame in izrazi, potem gotovo temu slede drugi iz vseh slovenskih kronovin. Saj je iskrena želja po vseh krajih naše slovenske domovine, da se kaj stori. Vodstvo pa gre Ljubljani.

Z odličnim spoštovanjem

Dr. Henrik Tuma.

Pristavek uredništva. Radi potrjujemo, da je stopil dr. Henrik Tuma, odvetnik in deželni poslanec goriški, šele s predstoječim pismom med sotrudnike našega lista. Prej je odklanjal vzlic našim ponovnim prošnjam vsako sodelovanje, vedno se sklicujé na misli, ki jih izraža tudi v tem pismu. Za vsak slučaj se to lahko dokaže bodisi iz naše korespondence, bodisi iz ustne izpovedi nekaterih gospodov.

Doma in drugod.

Osebnosti. Na mesto viš. sod. svetnika pri dež. sodišču v Ljubljani, dr. A. Fohna, ki je premeščen kot svetnik k nadsodišču v Gradec, je imenovan za višjega sodnega svetnika Julij Polec.

Anton Aškerc. Minuli torek je praznoval slovenski pesnik Anton Aškerc petdesetletnico svojega rojstva. Zlasti priljubljena so njegova dela iz prejšnje dobe, tako njegove balade in romance, ki jih prištevamo po vsej pravici med najlepše slovenske epske pesnitve. Anton Aškerc je bil dolgo let kaplan na Spodnje Štajerskem, vendar preganjan po cerkveni oblasti je zapustil duhovniški stan in je zdaj arhivar ljubljanskega magistrata. O svoji muzi pravi, da ima „v levi bakljo, v desni handžar... razsvetljuje temne kleti in s tirani se bojuje“. Dr. Ilešič piše o njem v Hrvatskem Kolu št. 1. (izdanje Hrvatske Matice) ovako: „Izmedju sadašnjih naših pisaca i pjesnika reprezentuje u našoj beletristici Slavenstvo i u Slavenstvu nas baš Antun Aškerc. Proputovao je čitav (ves) slavenski sviet te iz njega za svoju poeziju erpao predmete; čitaj samo njegove pjesme poputnice... kao plus i minus stoje jedan naprotiv drugomu: Aškerc i Cankar, a slični su si u neobčnoj plodovitosti.“ Aškerc je bil tudi nekaj let urednik Ljub. Zvona. O tem piše dr. Ilešič: „Aškercjev zvon bio zaista Aškercjev, to jest imao je jasnu boju i odlučan izraz... Uobče se misli, da mu je bilo podkopano uredničko mjesto, kad je u listu direktno nazvao izdajicama sve one, koji ugovarajo s Niemeima compromise.“

Deželno uradništvo. Imenovani so: kontrolor H. Lindtner za revidenta pri dež. knjigovodstvu, oficijal Iv. Frelj za kontrolorja pri upraviteljsvu dež. dobrod. zavodov, oficijal H. Logar za kontrolorja dež. blagajnice, ofic. II. razr. A. Bukovic za oficijala I. razr., račun. praktikanta A. Bernik in J. Peklenk za rač. oficijala II. razr., M. Česnik za rač. praktikanta. Vodstvo dež. knjigovodstva je poverjeno rač. svetniku V. Vizjaku.

V obrambo. „Slov. Narod“ od torika se zopet zaletava v mojo osebo. V zvezo me spravlja z neko notico v „Našem Listu“, da se je dr. Stanič, odvetnik v Trstu, preselil na Dunaj, na njegovo mesto pa da je odšel dr. Konrad Vodušek, odvetn. koncipijent iz Ljubljane. „Narod“ pravi, da je to „nesramnost“ in da tiči v tej notici precej „perfidnosti“; kako in zakaj, tega ne pojasni. Temu nasproti konstatujem, da z omenjeno notico nisem v nobeni zvezi, kar je vže iz notice same razvidno, kajti kot odvetnik moram vedeti, da na odvetniško mesto ne more priti koncipijent, ki še nima odvetniškega izpita; dalje konstatujem, da mi ni absolutno nič znano, kake pravde je imel dr. Stanič v Trstu in zakaj gre na Dunaj; končno ve „Slovenski Narod“ najbolje, da sem jaz odločen nasprotnik vsem osebnostim in da stojim na stališču, da zlasti zasebnih zadev ne gre zlorabljeti kot politično orožje. In če gre kak koncipijent za nekaj časa prakticirat v kako drugo pisarno, je to tako zelo njegova zasebna zadeva — strinjам se v tem s tržaškim dopisnikom „Slov. Naroda“ — in pa tako malenkostna zadeva, da po mojih mislih ne sodi v prav noben list.

Dr. Ravnihar.

„Slov. Narod“ je padel na nivó revolveržurnala. Pred nedavnim časom je priobčil uvodnik, kjer na dolgo in široko razpravlja neko pravdo, ki jo je vodila pisarna dr. Tavčarjeva zoper stranko, ki jo je zastopala pisarna dr. Furlanova. Zadeva nima prav nič političnega na sebi, čisto navadna pravda je kakor sto drugih. Samo to nesrečo je imela, da jo je izgubila pisarna dr. Tavčarjeva. Zaradi tega: uvodni članek v političnem dnevniku, kjer globoko užaljeni pisec kliče vso odvetniško zbornico na pomoč zoper nasprotnega odvetnika, ki je bil pač spretnejši kakor Tavčarjev koncipijent. To je svobodomiselno! No, „Narod“ je bil toliko lojalna, da je nekaj dni kasneje sprejel kot poslano pojasnilo s strani g. dra. Furlana. In to pojasnilo postavlja „Narodov“ uvodnik v kaj čudno luč: nekaj neresničnega je v njem, precej zamolčanega — pa je bilo skovano orožje, ki se je z njim hotelo odsekati glavo odvetniku dr. Furlanu. Tak boj ni pošten in še manje sodi tak boj odvetniške pisarne proti tovariševi pisarni v političen dnevnik.

Organizacija slovenskega uradništva.

V poslednjem času je opažati med Slovenci malo več živahnosti. Oglasil se je tudi težko pričakovani uradniški stan, da se poskusi organizirati v svrhu obrambe, bodisi že iz ekonomskih ali političnih ozirih. Res je, da je imel zadnji sestanek državnih uradnikov v Ljubljani povsem ekonomski značaj — šlo se je za povišanje plač — ali zgodovinsko dejstvo je, da spremljajo tako organizacijo tudi politična vprašanja. To se je pokazalo že na tem shodu. Izmed debate, v katero so posegali med drugimi prof. dr. Jakob Žmave, ravnatelj dr. Požar in Iv. Šubič, prof. Štritof, dr. Rupnik, fin. tajnik Jerovec, blagajnik Rud. Vesel, dr. Kermavner, prof. Perušek, oficijala Rožtan in Majer etc., naj povdarjamo le ona mesta, ki so se tikala pred vsem naše domače politike. Slovenskim poslancem so očitali, da se obračajo na državne uradnike le tedaj, kadar se jim gre za mandat, drugače jih ne poznajo. Dr. Lovro Požar je predlagal, da se povabijo na prihodnji sestanek tudi slovenski poslanci, da se jim vsaj pove, kaj store drugi poslanci za svoje volilce. Obrniti se je tu pred vsem na tistega, ki bi moral iti prvi v ministrstvo in se potegniti ondi za pravice uradnikom. (Prof. Rajko Perušek: No, to je vendar dr. Tavčar!) — Nastop slovenskih državnih uradnikov pozdravljamo z največjo iskrenostjo in naša odkritosrčna želja je, da se ta stan oprostí čim prej tiste nasilne odvisnosti, ki je prihajala vedno od zgorej pod znanim strašilom dvoglavega orla. Našim uradnikom so prepovedovali vsak nacionalni nastop, preganjali so jih, če so hoteli kje javno delovati. V povračilo takim krivicam, za katerimi je stala vedno naša vlada s svojim nemškim šovinizmom, naj odgovore naši uradniki s krepko organizacijo.

Vse jim pride prav. Iz poročila: „dr. Stanič se preselil na Dunaj, sem pride dr. K. Vo-

dušek iz Ljubljane" je posnelo naše uredništvo, da je prevzel slednji vodstvo Staničeve pisarne v Trstu. Ta notica, podana v popolni bona fide, pa je dala nekaterim povod, da so ji podtikali bogsigavedi kake namene, in spravljali z njo v zvezo celo dva odvetnika, češ da se zna dr. Tumi ali dr. Ravniharju slabo izplačati. Jako liberalno! Menda je odveč, povdarjati, da nihče izmed teh dveh ni vedel o naši notici prej, kakor ostalo občinstvo. Zato bo razsodnemu človeku tembolj jasno, na kateri strani leži „precej perfidnosti in zlobe“. Da je imel dr. Stanič neko nesrečno pravdo v Trstu, kar je posneti iz „Narodove“ notice, tega nismo vedeli, torej nismo pri svoji notici mogli imeti prav nobenega slabega namena. Pa če bi tudi dr. Stanič učinil bog ve kaj hudega, s tem vendar po našem skromnem mnenju še ni oblaten odvetnik, ki prevzame njegovo pisarno. Perfidnosti bo „Narod“ pri nas pač zaman iskal. Čemu torej polaga v čisto nedolžno notico pomen in namen, ki ga nima, čemu psovati; ali je to vredno „prvega“ slovenskega dnevnika? Toda „Narodove“ polemike so običajno prikrojene po znamenem receptu: „wo Argumente fehlen, da stellt ein Schimpfwort zur rechten Zeit sich ein“. Naši protivniki naj si zapomnijo, da nam je psovanje nasprotnikov vedno znak njih popolne duševne onemoglosti, torej kar nadaljujte v tem stilu!

Zavrjneno naročilo. Uredništvo Dom in Sveta je naročilo pri nekem našem umetniku, da naj napravi za list nekaj vinjet. Za novo leto dobi Dom in Svet res naročene slike, ali kaj se zgodi? Uredništvo je pošiljatev zavrnilo, ne da bi sploh videlo slike. Tega si ne moremo drugače tolmačiti, kakor da so storili to dotičnemu umetniku vsled tega, ker ga je naprosila med tem tudi Osa za sodelovanje. Če so vodili dr. Lampeta ti nagibi za svoj „Wird nicht angenommen“, naj je trdno prepričan, da je storil s tem svojemu bivšemu sotrudniku veliko krivico, ker ni pomislil, da sodelujejo tisti slikarji, nad katerimi se hočejo naši klerikalni na tak način maščevati, iz povsem drugih vzrokov pri Osi, kakor iz navdušenja za stvar, in da bi bila Osa danes brez teh sotrudnikov, samo da bi hotel kdo izdajati kak res politično satiričen list, posebno še, ker izpreminja Osa slovenskim umetnikom celo njih slike, podtika pod nje povsem drug tekst in podobno.

T.
Predavanje „Akademije“ v Ljubljani. Dne 7. t. m. sem se napotila v „Mestni dom“ na predavanje g. Dermote o temi „Poglavje o socializmu“. Radovedna sem in celo nekoliko nemirna. Vstopim točno ob osmih. Čudom se čudim. Prvo in nekaj zadnjih vrst zasedajo dame. Razen dijaštva je le malo gospodov. Število obiskovalcev samo že kaže nezanimanje za izvoljeno snov. Slišim tudi podobne opazke. Pričetek. Simpatični gospod predavatelj razume pridobiti vso pozornost občinstva zase. Predava mirno, razločno in poljudno. Navaja može, ki jih slišijo morda prvič v tej dvorani. Tu in tam vrže med poslušatelje zafrkacijo; boji se, da se ne bi zgražal kdo nad Marksovim velikim duhom, ker je slučajno „židovski“. Bliskoma se ozrem po praznih stolah. Med sopolušatelje si ne upam. Morda je zalila koga rdečica. Tudi meni postane vroče, ne radi imena „žid“, temveč radi praznih stolov — — — Obiskovalci, ki škripljejo malo pred koncem predavanja z vrati, naj ostaneje drugič doma.

Opazovalka.

Letošnja zima je kaj čudna. Smo že malodane v sredi januarja, a snega nimamo nič. Tudi mraz ni bogve kakšen. Na eni strani poročajo, da je zamrznilo blejsko jezero, drugje si pošiljajo prijatelji trobentice, ki jih natrgajo v prosti naravi. Celo žive metulje je dobiti tu in tam.

Nov most čez Savo. Mesto sedanjega lesenega mostu čez Savo pri Kranju napravijo betonskega, ki bo veljal pol milijona kron.

Volilna reforma. Lidove Noviny se pečajo že več časa z različnimi kombinacijami, ki naj se nanašajo na volilno reformo, kakor jo je baje vlada pripravljena predložiti zbornici. Po tej kombinaciji bi dobili Nemci 196 mandatov, Čehi 97, Poljaki in Malorusi 100, Italijani 15, Rumuni 4, Slovenci na Koroškem 2, na Šta-

jerskem 8, na Goriškem 2, v Istri 2, v Trstu 1 in na Kranjskem 11 mandatov, dalmatinski Hrvatje in Srbi 10 poslancev. Slovenci, ki imajo do sedaj 16 mandatov, bi jih dobili po taki volilni reformi, o kateri hočejo vedeti Lidove Noviny že te detajle, 26. Vseh Jugoslovanov bi bi bilo torej 36, Slovanov pa 233 v primeri z Nemci, ki bi imeli 196 poslancev za se.

Vseslovenska knjižnica. Uredništvo našega lista je prejelo sledeči dopis od magistrata deželnega stolnega mesta Ljubljane:

Že predlanskim je bil razposlal podpisani ljubljanski magistrat na uredništva vseh slovenskih časnikov uljudno prošnjo, da bi sporazumno s svojimi administracijami pošiljala po eden eksemplar svojih novin za vseslovensko knjižnico na ljubljanskem magistratu.

Temu pozivu se je odzvala večina slovenskih časopisov, vendar pa ne vsi. Podpisani mestni magistrat ponavlja torej svojo prošnjo ter dovoljuje opozoriti slavno uredništvo na svojo tedanjo okrožnico, v kateri je bil razložil pomen te vseslovenske časniške biblioteke v Ljubljani. Drugi Slovani poznajo Ljubljano kot duševno in kulturno središče vsega slovenskega naroda, zato prihajajo vsako leto semkaj razni slovanski učenjaki in žurnalisti, ki bi se radi informovali o slovenski žurnalistiki in našem javnem življenju sploh. Često se potrebujejo tudi za bibliografijo razni slovenski časniki, da jih literati pregledajo in poročajo o njih, kajti jasno je, da niti drugi slovanski učenjaki niti domači literati ne morejo obhoditi vseh tistih krajev, koder izhajajo posamezni slovenski časopisi.

Takošna vseslovenska evidenčna knjižnica je torej splošnega narodnega in literarno-znanstvenega pomena, zatorej podpisani mestni magistrat pričakuje, da njegovi želji ustrezajo vsa tista uredništva, katera dosedaj še niso pošiljala svojih izdaj za našo vseslovensko knjižnico.

Obenem se prosi, da blagovoli cenjeno uredništvo ponatisniti ta dopis, ali vsaj podati njega vsebino v svojem časopisu.

Župan: I. Hribar l. r.

Dva slavna slikarja. Nekateri ljudje mislijo, da je umetnik samo ta, ki vrže vsak hip nekaj na papir ali platno in pošlje to med svet. Celo raznim umetnikom se zdi neutrudnost v delu in iskanju nepotrebno. Dva zgodovinska vzgleda nas prepričata, da je neprestano ponavljanje in delo glavni pogoj uspeha, tako v umetnosti kakor v življenju. Zvezda benečanske slikarske šole, Tician, je delal na svoji znani sliki, ki kaže Petra kot mučenika, celih osem let, Zadnjo večerjo sedem let. Ko je poslal slednjo španskemu kralju Karolu, ji je pridejal pismo, v katerem pravi med drugim: „Pošiljam Vašemu veličanstvu Zadnjo večerjo, na kateri sem delal neprenehoma celih sedem let — dopo sette anni lavorandovi quasi continnamente.“ Drugi slavni italijanski slikar in kipar, Mihel Angelo je prav tako znan po svojem neutrudnem delu. Črez dan, ko je vstvarjal, sploh ni družega vžival, kakor nekaj vina in kruha. Dostikrat je vstal sredi noči in delal dalje. Ob taki priliki je pritrtil svečo na vrh svoje kape! Večkrat je bil tako utrujen, da je prej zaspal, kakor pa je odložil svoje oblako. Njegova deviza je bila: „Jaz se še učim — Ancora imparo!“

Ljudska izobrazba.

Slovenci.

(Dalje.)

Ta dva sta bila poučena na nemškem dvoru o krščanski veri in krščena, in sta pričela kasneje, kot Borutova naslednika, na vojvodskem prestolu razširjati krščansko vero med svojimi rojaki, poganskimi Slovenci. Poslej so bile podrejene severne alpske slovenske pokrajine v cerkvenem oziru saleburški nadškofiji, južne pa oglejskemu patriarhatu.

Ko pa je odpravil Karol Veliki samostalnost Bavarev in jih podredil pod svojo oblast, so prišli tudi Slovenci pod vladu Karolinških vladarjev. Ti so jim pustili lastne župane z oblastjo in delokrogom, kakor so ga imeli nemški okrajni grofje. Severne in severnovzhodne dele slovenske zemlje so zedinili poslej veliko-moravski knezi s svojim kraljestvom, južne in zahodne pokrajine pa so ostale še v naprej pod oblastjo nemških kraljev.

Kjer so se dotikali Slovenci neposredno Nemcev, ondi so jih ti močno izpodirivali in ponemčevali s silo in zvijačo bodisi v cerkvi ali zunaj cerkve. Zato se je tudi izprva tako zelo obširna domovina v teku srednjega veka neverjetno skrčila.

Hrvatje.

Hrvatje so prišli v svoja sedanja bivališča v prvi polovici sedmega stoletja, in sicer se je zgodilo to tako:

Ko so napadli siloviti Obri iznova bizantinsko cesarstvo, je poklical cesar te države Heraklejev Hrvatje in Srbe izza karpatskih pokrajin na pomoč. Te pokrajine so imenovali Bela Hrvatija. Po pogodbi, katero je sklenil z njimi, jim je izročil vse od surovih Obrov posedene pokrajine v bivališče, toda pod bizantinsko nadoblastjo. Slovani so nato res pridrli z vso močjo, premagali Obre in jih prepodili v letih 637 in 638 iz vseh dežel od dravskega do savskega ustja, tja do Jadranskega morja in ustanovili na novih tleh tri kneževine: srbsko, ki je obsegala današnje Srbijo in Bosno; dalmatinsko Hrvatsko v Dalmaciji in velikem delu današnjega Primorja in panonsko Hrvatsko ali posavsko med Dravo in Savo v današnji Hrvaciji in Slavoniji. Nadvlada grških cesarjev iz Bizanca (Carigrada) nad temi kneževinami pa ni dolgo trajala, tako da so živeli Hrvatje več stoletij pod domačimi vladarji. Pozneje jih je podjarmil Karol Veliki in jih podredil furlanskemu mejnemu grofu, ki pa je s podložnimi Hrvati ravnal jako surovo in strahovito, tako da so se dvignili ti zoper svoje tlačitelje leta 819. pod vodstvom posavskega kneza Ljudevita in se po mnogoletnem hudem boju iznebili trdega frankovskega jarma. Živeli so odslej svobodni pod knezom Porinom, ki je prvi gospodoval posavski in dalmatinski kneževini obenem. Njegov sin Mojmir je sklenil pogodbo z Benečani zaradi vožnje po jadranskem morju. Za njegovega vladanja pa se je tudi krščanstvo med Hrvati zelo širilo.

Koncem devetega stoletja je prišla posavska Hrvatija pod madžarsko oblast. Hrvatski knez Držislav je bil prvi zakoniti kralj, ker je dobil od bizantinskega cesarja Vazilija znamenje kraljevega dostojanstva leta 990. Držislav je pridobil pod svojo krono tudi Bosno, a v vojski z Benečani je izgubil dalmatinska primorska mesta. Kresimir Petar IV., imenovan Veliki, jih je pridobil zopet nazaj in se imenoval kralja hrvatskega in dalmatinskega. Po njegovi smrti je država zopet hirala, in gotovo bi propadla, da je ni rešil Zvonimir, ki se je tudi iznebil bizantinske nadoblasti, ki so jo morali priznavati Hrvatje celih 435 let. Leta 1076. mu je poslal papež Gregorij VII. znamenje kraljeve časti. Doba njegovega vladarstva je bila najsrečnejša v zgodovini hrvatskih vladarjev.

Nekaj let po Zvonimirovi smrti je izumrla s Stjepanom II. kraljeva rodovina. Nastali so dolgotrajni notranji prepiri za prestol, dokler ni izvolila najmočnejša stranka ogrskega vladarja Ladislava Svetega svojim kraljem. Ta se je imenoval kralja trojedine kraljevine: Hrvatije, Slavonije in Dalmacije. Njegov naslednik Koloman je moral obljubiti za se in za svoje naslednike, da bo spoštoval svobodščino in pravice hrvatskega naroda in nikoli pobiral davkov na Hrvatskem. Tudi vojščakov ni smel zahtevati več nego 120 konjenikov, katere mu pošljejo Hrvatje na svoje stroške do Drave; čez Dravo pa na njegove stroške.

(Dalje prih.)

Listnica uredništva: I. B.: Poročil o aretacijah, pohajkovanju itd. ne priobčujemo. Če nam pa pošljete kaj primernejšega, nas gotovo razveselite. — Fr. G. v N.: Vse prejeli, prečitali, radi bi ustregli, a verujte nam, da ni poslano za družega, kakor za v koš. Brez zamere! — Nekaterim drugim dopisnikom: Spisi, za katere se želi, da pridejo gotovo v prvi številki na vrsto, morajo biti v naših rokah vsaj v sredo do večera. One gospode, ki so nam poslali obširnejša pisma, prosimo nekaj dni potrpljenja. — Veritas in Opazovalka: Srčna hvala, se priporočamo! — M. D. v P.: Hvala! Prosimo v tem smislu še naprej. S s—mi nas zelo razveselite. — G. Š. v G.: Hvala! Nekaj za prihodnjič.

Ferd. Lev. Tuma:

„V znamenju življenja“

Cena K 1.50, po pošti K 1.60. — Naroča se pri L. Schwentnerju v Ljubljani in v tiskarni A. Slatnar v Kamniku.

Češko posteljno perje po nizki ceni!

5 kilo: novo naskubljeno K 9.60, boljše vrste K 12.—, belo puhasto naskubljeno K 18.—, K 24.—, snežnobelo puhasto naskubljeno K 30.—, K 36.—. Razpošilja se franco po povzetju. Zamenja se ali vzame nazaj proti povrnjeni poštnini.

Benedikt Sachsel, Lohes 369. Pošta Pízen, Češko.

Zakonito zavarovano.

Vsako ponarejanje in ponatiskovanje kaznjivo.

Edino pravi je

Thierryjev balzam

le z zeleno znamko z nuno.

Staroslaven, neprekosljiv zoper motenje prebavljanja, krče v želodecu, koliko, prehlajenje (katar), prsne bolezni, influenco itd. itd.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika posebna steklenica s patent. zamaškom K 5.— franco. Thierryjevo centifolijsko mazilo splošno znano kot „non plus ultra“ za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in otekline vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3.60 franco razpošilja se proti predplači ali povzetju.

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogoški Slatini.

Brošuro s tisoči zahvalnih pisem zastoj in franco. Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medicin. drogerijah.

Šunka

s kožo, kilo po 1 gld., brez kosti po gld. 1.10, plečeta brez kosti po 90 kr., slanina in suho meso po 80 kr., prešičevi in goveji jeziki po 1 gld., glavina brez kosti po 50 kr.

Salame

dunajske po 80 kr., à la krakovske, fine po 1 gld., iz šunke zelo priljubljene po gld. 1.20, à la ogrske, trde po gld. 1.50, ogrske fine po gld. 1.80, kilo. — Velike klobase ena 20 kr.

Slivovka,

brinovec pristen, liter od 70 kr. do gld. 1.20., brinov cvet liter gld. 1.50. To priznано dobro blago pošilja po povzetju od 5 kil naprej prekajevalec in razpošiljaec živil

Janko Ev. Sirc v Kranju.

Jos. Adamič

vrvarna
Domžale, Kranjsko

Izdelovalnica vsakovrstne špaje, šrang, konjskih uzjed, gurtov, vrvi itd. po najnižjih cenah.

Anton Lenček

krčmar v Trstu

priporoča svojo gostilno, postreže vedno s svežim pivom, pristnim vinom ter gorkimi in mrzlimi jedili. Vedno točna in solidna postrežba.

Osteria Al Gallo
Fratelli Lenček
Piazza caserma 5, Trst.

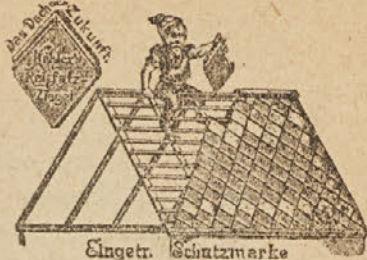
Zahtevajte „Naš List“
v javnih lokalih!

6dlikovana

v Parizu s častnim križcem, diplomno in zlato medaljo.

Patentirana

v 30 državah.

Streha prihodnosti!

Cementna zarezna strešna opeka

iz portland-cementa in peska

Praktična! Lepa!

Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.

Edini izdelovatelj za Kranjsko:

Janko Traun

izdelovatelj cementnin na Glincah pri Ljubljani.

Izborna zaloga raznovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah priporoča

Anton Müller

vinotržec v Domžalah (Kranjsko).

Pristni tropinec in slivovko

iz znane žganjarne VIANELLI & RETTI v Rovlnju, Istra prodaja in razpošilja prosto na vse železniške postaje

Lucijan Kovačič pri Sv. Luciji ob Soči.

Lavrenčič & Domicelj

Ljubljana, Dunajska cesta št. 32

Žitna in komisijska trgovina, razna zastopništva, reklamacijska pisarna za železniške voznine.

Samo

6

dni

Iz Havre

v

Newyork

vozijo zanesljivo najhitrejši brzoparniki francoske prekmorske družbe. Edina najcenejša in najkrajša črta čez

Pariz in Havre v Ameriko.

Prosta dobra hrana z vinom vrd ž od Bazela naprj. Veljavne vozne liste in brezplačna pojasnila daje za to črto edino koncesionirana potovalna pisarna

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 nasproti znane gostilne »pri Figovcu«.

Ed. Šmarda

Pozor! Čitaj!
Bolnemu zdravje!

Pakraške kapljice in slavonska zel

to sta danes dve najpriljubljenejši ljudski zdravili med narodom, ker ta dva leka delujeta gotovo in z najboljšim uspehom ter sta si odprla pot na vse strani sveta.

Pakraške kapljice delujejo izvrstno pri vseh želodčnih in črevesnih boleznih ter odstranjujejo krče, boleti iz želodca, vetrove in čistijo kri, pospešujejo prebavo, zganjajo male in velike gliste, odstranjajo mrzlico in vse druge bolezni, ki vsled mrzlice nastajajo. Zdravijo vse boleti na

jetrih in vranici. Najboljše sredstvo proti boleti maternice in madron; zato ne smejo manjkati v nobeni meščanski in kmečki hiši.

Naj vsakdo naroči in naslovi:

Peter Jurišič, lekarnar v Pakracu št. 106, Slavonija.

Denar se pošilja naprej ali s poštnim povzetjem.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto):

12 stekleniče (1 ducat) 5.— K } 48 stekleniče (4 ducate) 16.— K
24 stekleniče (2 ducata) 8.60 „ } 60 stekleniče (5 ducate) 18.— „
36 stekleniče (3 ducate) 12.40 „ } Manj od 12 stekleniče se ne razpošilja.

Slavonska zel se rabi z vprav sijajnim in najboljšim uspehom proti sušici, proti zastarelemu kašlju, bolečinam v prsni, zamolklosti, hripavosti v grlu, težkemu dihanju, astmi, proti bodanju, kataru in odstranjuje goste sline ter deluje izvrstno pri vseh, tudi najstarejših prsni in pljučnih bolečinah.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto):

2 originalni steklenici 3 K 40 h; 4 originalne steklenice 5 K 80 h;
6 originalnih steklenic 8 K 20 h.

Manj od dveh steklenic se ne razpošilja. Prosim, da se naročuje naravnost od mene pod naslovom:

P. Jurišič, lekarnar v Pakracu 106, Slavonija.

Čitaj! Naroči! Ne bo Ti žal.

Pozor! Čitaj!
Slabemu moč!

Vsaki dobi en mesec dni brezplačno

„Naš List“, „Slov. Gospodinjo“ in „Ježa“,
kdor kupi 1 kg ekstrakta „Panonski biser“
„Naš List“, „Slov. Gospodinjo“, „Ježa“, „Slovana“,
kdor kupi 2 kg ekstrakta „Panonski biser“
„Naš List“, „Sl. Gospodinjo“, „Ježa“, „Slovana“, „Ljub. Zvon“,
kdor kupi 3 kg ekstrakta „Panonski biser“

Nealkoholni ekstrakt „Panonski biser“

daje pomešan — 1 del ekstrakta s 7—10 deli sveže vode — najboljšo najprijetnejšo nealkoholno pijačo „Panonka“.

Izvrstna kakovost! Izvanredno nizka cena!
1 liter pijače pride na 20—25 vinarjev.

Cena ekstrakta s posodo vred: 1 kg 2 kroni, 2 kg 5 kron,
3 kg kron 7.20, 5 kg kron 11.50

Nepoškodovane steklenice se vzamejo 2 kg-ne za 1 krono, 3 kg-ne za K 1.20 in 5 kg-ne za K 1.60 franco nazaj.

Ekstrakt naj se shranjuje dobro zamašen na hladnem prostoru.

Da se kar največ zniža poštnina, je najumestneje naročiti na enkrat 3 kg ekstrakta. Da bode mogoče liste redno in pravočasno pošiljati, naj se blagovoli poslati denar ob enem z naročilom; na ta način se prihrani tudi poštno povzetje, ki bi pri tako malih zneskih jako občutljivo podražilo pijačo.

V naročilu mora biti navedeno, kak list dotičnik želi imeti.

Zaloga nealkoholnih pijač

„Abstinencija“

Ljutomer Štajersko.

Priporočajte povsod „Naš List“!